

K. K. T. C.

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ**

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

1958 - 1974

KIBRIS'TA YAŞANAN CANLI HATIRALAR

HAZIRLAYAN

ZEKİYE ALKOYUN

DANIŞMAN

DOÇ.DR. BÜLENT YORULMAZ

2000

LEFKOŞA

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	1
Giriş.....	2
1958 Olayları.....	3
Salih Kasapoğlu.....	4
Hüsnü Giritli.....	5
Azer Kande.....	6
Cemal Küçük.....	7
Hüseyin Ulusoy.....	8
1959 Olayları.....	9
Numan Kanmaz.....	10 - 13
1963 Olayları.....	14
Havva Boransu.....	15 - 16
Ayşe Kamilol.....	17 - 19
Zekiye Gülenay.....	20
Mehmet Ali Aksıy.....	21
Ali Tahir.....	22
Mehmet Cevdet.....	23
Mukaddes Boral.....	24
1965 Olayları.....	25
İsmail Konuoğlu.....	26
Hasan Göçer.....	27
1967 Olayları.....	28
Hasan Kerim.....	29 - 32
Ahmet Göçen.....	33

1974 Olayları.....	34
Serap Sadık.....	35 – 36
Gürcan Gülenay.....	37 – 38
Nevres Erdoğan.....	39 – 40
Efendi Alkoyun.....	41
Erbay Çomunoğlu.....	42
Havva Ali Kusetti.....	43 – 45
İbrahim Oduncuoğlu.....	46 – 47
Feride Alkoyun.....	48 – 50
Özlem Kaya.....	51
Adnan Gülenay.....	52 - 53
Şahıs İsmi İndeksi.....	54 - 55
Yer İsmi İndeksi.....	56

ÖNSÖZ

Toprağı binlerce şehidimizin kanı ile sulanmış Kıbrıs'ta Türk Halkının namusunu haysiyetini ve onurunu koruyabilme, özgürlük ve bağımsızlığa kavuşabilme ümidi uğruna yokluk içinde çok acılar çekmiş Türk oluşunu ağır bir şekilde ödemiş, mücahit ve sivil halkımızın büyük fedakârlıkve direniş içerisinde 1958 – 1963 – 1974 Barış Harekâtı yılına kadar Anavatan Türkiye'mizden hiç ümitlerini yitirmeden hep umutla sabırla özgürlük gününe kadar yıllarca korku ve acı içerisinde yaşamış, ölümün soğukluğunu ensesinde hissetmiş Türk toplumunun nasıl bir dünden, bugüne geldiğini hazırlamış olduğum bu mezuniyet çalışmamda bulacaksınız.

Bu mezuniyet çalışmamın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen tüm büyüklerimin ellerinden öper, Danışmanım Doç.Dr.Bülent Yorulmaz'a teşekkürlerimi sunarım.

Zekiye ALKOYUN

GİRİŞ

Kıbrıs'ta trajedi 1954-55 yıllarında EOKA Tedhiş Örgütünün kurulması ile başlamıştır. EOKA'nın kuruluşu, ENOSİS mücadelesinin en tehlikeli militan şeklinin başlangıcını teşkil etmektedir.

Kıbrıs Türklerinin beklenmedik sert bir mukavemeti karşısında başarısızlığa uğrayınca Rumlar, Türklere 1974 yılına kadar devam eden zorluklar çıkarmış ve eziyet yapmışlardır.

Kıbrıs toprağının her zerresinde Türk Halkının kanı ve hakkı olduğu, vatanımız bildiğimiz Kıbrıs'ta Kıbrıs Türk Halkı olarak tarihe mal olan haklı direnişimizi, mücadelemizi Türk Halkının Rumlar tarafından nasıl ezildiklerini, köylerinden, evlerinden nasıl göçe zorlandıklarını, Rum askerleri tarafından nasıl hunharca katledildiklerini, amaçlarının ENOSİS'i ilân edip Kıbrıs'ı tamamen Yunan adası haline getirmeye çalıştıklarını biliyorduk. Örgütlenmiş silahlı ve Yunanistan'ın desteklediği EOKA'cılar karşısında Türk Halkının kendini savunacak yeterli silahı yoktu. Ama kahraman Türk Halkı bu haklı direnişi devam ettirebilmek için toplanıp ENOSİS'e karşı örgütlenip karşı koymayı başarmıştı.

Kıbrıs'ta Türklük kavgasının ve tarihi direniş destanının öncüsü, Kıbrıs Türk Halkının bir asırlık kurtuluş mücadelesinden ve bağrından doğan efsanevi Türk Mukavemet Teşkilâtı'dır. Türk Mukavemet Teşkilâtı'nın başarısı, tarihte ve Türklük dünyasında ender görülen en büyük başarılardan birisidir.

1958'de Yaşanan Canlı Hatıralar

1958 yılında Baf'ın Akarsu Köyünde yaşıyorduk. Köyümüzün dört bir yanı Rum köyleri ile çevrili bir köydü. O günlerde Türkleri öldürmek için kolay bir köydü. Yaz aylarından biriydi etraftaki köylerden Rumlar bizim köyün yakınında bulunan bir tepeye toplanmışlardı. Ve oradan bağırarak söverek silah patlatarak terör yaratmaya başlamışlardı. Köylünün elindeki av tüfeklerini teslim etmelerini istiyorlardı. Sanki Köyün içine girip katliam yapacaklarmış gibi bir havaya girdiler, ama buna cesaret edecek yürek yoktu onlarda.

Şimdi adını unuttuğum köyün tek otobüsünün sahibi, Otobüsünü alarak fazla uzakta olmayan İngiliz Askeri Kampına ulaştı ve orada bulunan İngiliz Askerlerine durumu bildirdi. Bunun üzerine İngiliz Askerleri Köye geldiler ve bunları gören korkak Rumlar hemen köyü terk ettiler. Ama Rumların niyetleri kötü idi, tekrar gelebileceklerini ve bu sefer katliam yapabileceklerini düşünen köylüler çareyi kaçmakta buldular ve Türk Cemaat Meclisinden yardım istediler ve Türk Cemaat Meclisinin yardımı ile şimdiki Yılmazköy'e (Şillura) yerleştik.

SALİH KASAPOĞLU

72 Lefkoşa

1 Temmuz 1958'de Rumlar Küçük Kaymaklıda standart evlerde bulunan Türklere saldırdılar. Orada çok Türk öldürüldü ve yaralandı. Daha sonra bütün mahallelere EOKA'cılar saldırır, buldukları Türkleri oracıkta öldürürlerdi. Küçük Kaymaklı'ya yardım getirmeğe giden bir adamı yolda İngilizler öldürürler. Böylece yardım da gelemeyiz, Küçük Kaymaklı kaderiyle başbaşa kalır. Öte yandan Büyük Kaymaklı'da toplanan Rumlar ellerinde daramalı silahlarla, joplarla Küçük Kaymaklı'daki Türklere saldırıya geçerler. Lefkoşa'lı Türkler bize yardıma gelirler ve polis evlerinin önünde çarpışma başlar. 1 hafta kadar Rumların bize karşı olan saldırılarına dayanmaya çalıştık. Fakat bir hafta sonra Rumlar Küçük Kaymaklı'daki Türk evlerini bombalamaya ve Türk evlerini yakmaya başladılar. Kaçabilen Türkler Türk bölgelerine kaçtılar, kaçamayanlar da hunharca Rumlar tarafından öldürüldüler.

HÜSNÜ GİRİTLİ

64 Güzelyurt

1958 yılının yaz aylarından biriydi. Rumlar Lefkoşa ve Gazi Mağusa'ya saldırıya geçmiştiler. Bu saldırılar çok kanlı geçmişti. İlk kanlı saldırı Gazi Mağusa'nın Arnayi Köyünde ve çevresinde oldu. Tarlada bahçede çalışan Türkleri hep katlettiler. Sonra Karpazın burnundaki köye giderek yaşlı, genç çocuk, kadın demeden öldürdüler. Ziyamet köyüne de geçerek orada da buldukları Türkleri öldürdüler. Galatya köyüne kaçmayı başaran Türkler ölmekten kurtuldular. Ama bu daimi bir kurtuluş değildir. Azınlıkta bulunan Türk köylerinin güvenli Türk bölgelerine göçü devam etti. Köylerini boşaltan Türklerin geriye kalan evlerini bağlarını Rumlar yağmalayıp yakmaya başladılar. Sinde katliamının acısını daha unutmamıştık. Ayın son günleri idi. Sinde Türk otobüsü EOKA'nın yola yerleştirmiş olduğu mayına çarpar Allah onları korumuş ki yara bile almadılar. Rumların saldırıları gece gündüz demeden bir ay kadar devam eder. En sonunda Rumların korkunç saldırılarına karşın Türklerin direnişini kıramayan EOKA'cıların başı Grivas ateşkes ilan eder.

CEMAL KÜÇÜK

60 Gazi Mağusa

1958 yılında Rum yeraltı teşkilatı EOKA polis yardımcılığına yazıldım. Bu arada bazen nöbet tutuyor bazen de şoför eksikliğinden dolayı polis arabalarını kullanıyordum. Biraz İngilizce bildiğim için beni Emniyet Genel Müdürlüğünün yanına şoför olarak aldılar. 1960 senesinde şimdiki Glafkos Kleirdes'in babası John Glerides'in yanına hem koruyucu hem de şoför olarak tayin ettiler. Daha sonra polislikten çıktım. Bu arada isteyen İngiltereye gidebilir isteyen kendi vatanında kalabilirdi. Ben kendi vatanımda kalmayı tercih ettim. Daha sonra 1964'e kadar İngiliz üstlerinde çalıştım. Rum polisleri ve askerleri bizleri rahatsız etmeye başlamışlardı. Bir yere gitmek çok zorlaşmıştı. Bu yüzden mümkün oldukça evden çıkmamaya özen gösteriyorduk. Bizim T.M.T'nin yardımına ihtiyacımız vardı. Askere ihtiyaç olduğu için biz Beşparmak dağlarında artık gönüllü olarak nöbet tutmaya başladık. Daha sonra Türk İşçi Sendikasının yaptığı bir anlaşma ile Türk işçileri İngiliz üstlerine dönebilirler diye gazetelerde açıklama yapıldı. Fakat benim elime günlük gazete geçmemesi nedeniyle bu antlaşmadan haberim olmadı ve geri işime dönememiştim. Daha sonra şoförlük yapmaya devam etmiştim. Rumların baskısı altında uzun zaman yaşamak zorunda kalmıştık. Benimle çalışan pek çok arkadaşımız gözümün önünde öldürülmüşlerdi. Rumlar birçok Türk askerlerini casusluk yaptıkları gerekçesi ile askerlere işkence yaparak öldürüyorlardı. Şükürler olsun 1974 barış hareketinden sonra cangüvenliğimiz sağlandı. Türkiye Cumhuriyetine minnet borçluyuz.

HÜSEYİN ULUSOY

70 Girne

1959'da Yaşanan Canlı Hatıralar

1959 Kıbrıs Cumhuriyeti: Zürih antlaşmaları neticesinde Kıbrıs'ta Türk ve Rumlardan oluşan bir Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuştu. Bunun neticesinde Türk ve Rum Polisleri çeşitli ilçelere nakledilmişlerdi. Bu nakiller polis merkezine nakledilmişti. Bunlar arasında ben de polis subayı olduğumdan Gazi Mağusa'ya nakledilmiştim. Gazi Mağusa polis merkezinde görev yaptığım bir sırada, polis genel müdürlüğünden gelen bir talimat ile Kıbrıs Cumhuriyetinin Cumhurbaşkanı sıfatı ile papaz Makarios'un resimlerinin bütün dairelere asılması emri verilmişti. Bu nedenle şikayet odasına papaz Makarios'un bir resmi asılmıştı. Bu duruma bilhassa Mukavemet Teşilatında görev yapan polisler arasında müthiş bir tedirginlik yaratmıştı. Ben bu duruma tepki göstererek ve Kıbrıs Cumhuriyetini Türk Rum ortaklaşması ile kurulmuş olan bu cumhuriyetin Cumhurbaşkanı Yardımcısı olan ve Rumlar Dr.Fazıl Küçük'ün papaz Makarios'un resminin 3 katı büyüklüğünde bir resmini tedarik edip aynı şikayet odasına ve papaz Makarios'un resminin yan tarafına benim isteğim ile cumhurbaşkanlığı muavinliğinin resmi de asılmıştır. Rum polisler bu durumdan tedirgin olup durumu Rum Gazi Mağusa polis müdürlüğüne intikal ettirmişlerdir. Bunun üzerine Gazi Gazi Mağusa Polis Genel Müdür Muavini beni huzuruna çağırıp Dr.Fazıl Küçük'ün resminin şikayet odasından indirilmesini emretmişti. Bunun üzerine gücünü bu Türk Mukavemet Teşilatından aldığından dolayı emniyet müdür yardımcılığına tepki göstererek Kıbrıs Cumhuriyetinin Kıbrıs Türk ve Rumlar arasında kurulmuş olan bir cumhuriyet olduğunu ve Dr.Fazıl Küçük de Kıbrıs Türklerinin Cumhurbaşkanı olduğunu bilip resmi şikayet odasından indirmeyeceğini ısrarla polis müdür muavinine bildirmiştim ve ilaveten bu resmin kaldırılması halinde sorumluluk polis müdür muavinine ait olacağını bildirip bu müdürü aynı zamanda ben tehdit etmiştim. Bu durumu Rum polis müdürüne bildiren polis müdür yardımcısı aradan bir hafta geçtikten sonra bu olayı tahkik etmek için polis genel müdürlüğünden Rum olan başkomutanın yardımcısı Mehmet Refik bey Gazi Mağusa'ya gitmiştir. Polis Genel Müdür yardımcısı Mehmet Refik beyle tahkikatı esnasında ben bu olayı etraflıca kendisine izah etmiştim ve bu resmin indirilmesini emretmesi halinde bu talimatı Mehmet

Refik beyin verdiğini Türk Liderlerine bildirileceğini söylemişim. Polis Genel Müdür Yardımcısı ben Numan Kanmaz teftiş defterime kırmızı mürekkeple bir yazı yazarak bu durumu çok üst düzeyde ele alınması gereken bir olay olduğunu not düşerek Gazi Mağusa'dan ayrılmışım. Aradan bir hafta daha geçtikten sonra Gazi Mağusa Emniyet Müdür Yardımcısı olan Mehmet Şefik Bey beni tekrar huzuruna çağırmıştı ve kendisine Dr.Fazıl Küçükün en azından papaz makariosun resmi ebatında olmasını söylemişti. Bunun üzerine ben de TMT'den olan polis personeline durumu bildirmesi ve bir merasimle Dr.Fazıl Küçükün resmi değiştirilmiştir. Bu devre esnasında Gazi Mağusa Emniyet Müdürlüğünde tek bir polis lokali bulunduğu için Türk ve Rum polisler müştereken bu lokalden istifade ederlerdi ve lokalde bulunan bir radyodan gerek Türkler gerekse Rumlar zaman be zaman haberleri dinlerlerdi. Ancak çoğu zaman Türkler radyodan Türkçe haberleri dinlerken Rum polisler müdahale edip radyonun kanallarını engellerlerdi. Bu durumda Türk polislerini daima tepkilerini gösterirlerdi ve bu cümleden olmak üzere bir paskalya günü Rum polisleri paskalyalarını yapmak üzere izne gittikleri bir zamanda sadece şikayet odasında bulunan Dr.Fazıl Küçük ile Gazi Mağusa'nın resimlerinin dışında Gazi Mağusa'nın bütün dairelerindeki resimlerini ortadan kaldırmışlardı. Rum polisleri paskalya izninden döndükten sonra resimlerin bulunduğu yerlerde olmadıklarını fark edip durumu polis müdürlüğüne bildirmişlerdir. Zamanın Rum polis müdürü olan Haciloiso adında Rum beni huzuruna çağırıp papaz Makarios'un resimlerinin nasıl ve neden ortadan kaybolduklarına dair izahat istemiştir. Ben de bu polis müdürlüğüne durumu anlattım. Bu olayı Rum polis komutanlarına bildirmiş ve benim bildiklerimi kendisine söylememi emretmiş ve icap ederse beni koruyacaklarını bildirmişti. Bir gün Emniyet Genel Müdürlüğünde komonist 15 Rum polisleri aralarında konuşurken Makarios'a küfrettiklerini ve papazın resimlerinin Emniyet Müdürlüğünde olmasından nefret duyduklarını işitmişim. Bunun üzerine bu olayı da bu şekilde Rum Polis Müdürlüğüne bildirmiş ve bu ihtimalin mümkün olacağını da Rum Polis Müdürlüğüne bildirmişim. Böylece bu mesele kapanmıştır.

Dr. Fazıl Küçük'ün resmi de 1960 olaylarına kadar olduğu yerden indirilmemiştir.

1959 Yılında TMT'nin bir üyesi olan ve Larnaka ilçesinde Mobilerizerde yani Türk Polis Komandolarında görev ifa eden bir subay Kaleburnu'ndan Larnaka sancağına silah ikmali yapmak üzere 1 Ağustos gecesi saat 23.00 sularında Larnaka'dan bir ekiple Kaleburnu'na hareket etmişti. Ekipte bir kapalı van ve bu kapalı van ve bu kapalı vana refakat eden opel marka bir araba içerisinde tam teçhizatlı 5 kişilik bir mukavemetçi kadro bulunmaktaydı. Vanın içerisinde bu subay ile birlikte diğer bir polis subayı ve aynı vanda şöfor olarak bulunan diğer polis bulunmaktaydı. Polisler üniformalıydı. Larnaka'dan hareket edildikten sonra Gazi Mağusa'da Sancaktar Yardımcısı olan bir Namık Kemal Lisesi öğretmeni diğer bir araç ile ve beraberinde Larnaka Sancağının Serdarı olan bir şahısla bu yolculukta bu subaya klavuzluk etmekteydiler. Tahminen saat 24.00 raddelerinde bu komvoya öncülük eden Gazi Mağusa Sancaktar Yardımcısı eski ismiyle Yalusa olan Maltepe'de yollarını şaşırarak Rum köyü içerisinde birkaç tur attıktan sonra kollarını bularak Kaleburnu köyüne gitmişler ve Kaleburnu'nda bir van dolusu piyade tüfeği ve çeşitli başka malzeme ile Larnaka'ya gitmek üzere Kaleburnu'ndan ayrılmışlardır. Yolu şaşırdıkları köyden geçip birkaç mil köy dışına çıktıklarında yolu kesmiş olan bir polis landroverin içerisinde makineli tüfeklerle techiz edilmiş Rum polisleri yol kenarında park edilmiş olan landrover içerisinde bulunmakta ve bir Rum polis teğmeni de anayol içerisinde bir işaretle bizleri durdurmuştur. Rum subayı Hiristanto adına bir Rum polisi idi. Vanda (araba) bulunan Türk subaylarına yanaşarak kendilerine nereden gelmiş olduklarını sormuş ve Maltepe'de bazı Türk araçlarının şüpheli bir şekilde turlar yaptığını, Rumlar kendilerine bildirmiş ve onlar da yolu kesmişlerdir. Türkler silah yüklü vana (arabaya) refakat eden tam teçhizatlı olan ve arkadan takip eden mukavemetçiler 5-10 adım geride onlar da araçlarını dururup araçlarında tetkikte beklemekte idiler. Rum subayı vandaki subaylara yaklaşp nereden geldiklerini sormuştu. Şunu da belirtmek lazımdır ki çevre karanlık olduğundan ve vanda kapalı olduğundan vanda bulunan silahlar

görülmemekte idi. Türk polis subayları bu Rum subayına Kaleburnun'da bir sünnet töreni olduğunu ve oraya gitmekte oldukları bir sırada yolu kaybettiklerini ve Mallıdağ içerisinde birkaç tur attıklarını bildirmiştir. Rum polis subayı inanmış veya inamamış olabilirdi. Çünkü vanın arkasında bulunan arabanın refakat ettiğini ve muhtemelen bir müsademeyi (çarşışmayı) göze alamayacakları bizce tahmin edilmiş ve yola devam etmemize izin verilmişti. 3-5 mil ilerledikten sonra yolda diğer bir barikatla karşı karşıya gelindi ancak bu defa barikattakiler İngiliz olduğu için kendilerine Türk komandolarıyız dediğimiz an bize yolu açıp emanetleri Larnaka'da hedefine ulaştırdık.

NUMAN KANMAZ

70 Girne

1963'de Yaşanan Canlı Hatıralar

1963 olaylarının patlak vermesi üzerine ikamet etmekte olduğumuz Bodamya(Dereliköy)'dan en yakın Türk köyü olan Akıncılar köyüne kaçtık. Birkaç gün sonra bir gurup İngiliz askeri gelip aramızdan birkaç kişi seçmemizi ve onları alıp bir takım eşyalarımızı alabilmek için köye götüreceklerini söylediler. Erkekler köyde Rum askerleri bulunduğu için gitmeye çekince ben ve bir iki kişi daha köye gitmek üzere yola çıktık. Mevsim kış ve aylardan Aralık olduğu nedeniyle çok zor hava şartları altında köye vardık. Önce evimin arka kısmında bulunan ablamın evine giderek oradaki inek ve danaları almayı düşündüm. Evin bahçesine girdiğimde her taraf kan içerisinde idi. Yerde yarısı kalmış vaziyette bir dana yatıyordu. Onun yanında yeni doğum yapmış olduğunu gördüğüm inek ve yavrusu yağmur altında duruyorlardı. Onları çözüp sürükleyerek kendi evimin bahçesine geçtiğimde evin kapısının ardına kadar açık ve kapıda birkaç Rum askerinin durduğunu gördüm. İçeriye girmek isteyince, beni engelleyip küfür etmeye başladılar. Rumca bildiğim ve eşim o günlerde kayıp olduğu nedeniyle onlara daha da kindar olduğum için aynen karşılık verdim. Bana Rumca "Çok cesursun ama nereye de giderseniz gidin elimizden kurtulamayacaksınız" deyince ben de onlara "öğle zannedin ileride yokuşu devirin de oradaki Türk askerlerini bir görün" dedim. Halbuki yokuş aşağı ellerinde eski bir iki av tüfeği olan 3-5 gönüllüden başka kimseler yoktu. Hıncımdan ağlamaya ve darmadağın olan evimden ne alabileceğimi düşünmeye başladım. Alabileceğim doğru dürüst hiçbir şey bırakmamışlardı. Öfke ile söylenirken köyümüz Rumlarla karışık olduğundan birlikte büyüdük diyebileceğim bir Rum komşu koşarak yanıma geldi ve bana "ağlama be deli, ben sana yardım edeyim de hayvanları olsun götür" diyerek yakık yıkık evlerin arasından ilerlemeye başladık. Yanıma aldığım inek yeni doğurduğu için yürümüyordu. Mecburen zincirini belime bağlayıp yavrusunu da kucağıma aldım. Yavrusu elinden alınınca arkamdan gelmeye başladı. Yağan yağmur altında çamurlara bata çıka köyün çıkışına kadar hem ağlayıp hem sövüp geldim. Yanımdaki köylü Rum "ben artık daha fazla gelemem, Allah yardımcım olsun" diyerek geri döndü. Bu arada yağmur alabildiğince bastırıyordu. Çamura batan ayaklarımı artık hissetmez

duruma gelmiştim. Bu şekilde ne kadar gittiğimi tam hatırlamıyorum. Bir ara karşıdan hayvanların sahibi olan ablamın kocasının koşarak ve ağlayarak geldiğini górdüm. Onu gören hayvanlar öyle büyük bir tepki göstermişlerdi ki bugün oldu hala daha o hallerini unutamadım. Evimden hiçbir şey alamamıştım fakat en mühimi Türk tarafına geçerek hayatımı kurtarmıştım.

HAVVA BORANSU

62 Yenişehir

1963 Aralık ayında Rumlar Akritas Planı uyarınca bütün Türk Köylerine saldırmaya başladılar. Bunun üzerine Köyümüzdeki gençlerimiz, yerin altına sakladıkları silahlarını çıkarıp temizlediler Rumlar eğer bir saldırı başlatırlarsa köyümüzü korumak için hazırlandılar köyün etrafına mevzilendiler.

Köyümüzün yakınında "Kurtağa" isimli Küçük Türk Köyü vardı. Rumlar bu köye saldırmışlardı. Bizim köy Mücahitlerimizin başı olan Zat, Kurtağa Köyünün Rumlara karşı koyamayacağını anladı ve bir kısım Mücahidi yanına alarak bu köyün halkını kurtarmaya gittiler ve başardılarda. Bir şekilde Köyün uygun bir yerinden köylüleri köyden çıkarıp bizim köyümüze getirdiler.

Rumlar Akritas Planı çerçevesinde bir eylem yapıyorlardı. Hulu, Akkargı, ve Kurtağa'lı Türkleri silah zoru ile kendi egemenlikleri altına girmelerini aksi halde hepimizi öldüreceklerini söylüyorlardı. Bu korkutmalar (1) sene boyunca devam etti. Nihayet 1964'de Rumlar kötü emellerini gerçekleştirmek için günlerden bir gün kış aylarından biriydi. Rumlar ilk önce Hulu köyü Türklerine, ertesi günde KURTAĞA köyüne silahlı saldırıya geçtiler. Bu köylerde olan Türkler bizim köyümüz olan, AKKARGI'ya yerleştiler. Boşalan köyleri Rumlar tabii yaktı yıktı köyleri veran ettiler. Ve sonra sıra bizim köyümüze gelmişti. İki üç gün sonra bir sabah baktık ki, köyümüzün tepelerine sürülerce Rum askerleri toplandı ve köyümüze ateş açmaya başladılar. Tabii bizim Mücahitlerimiz de karşılık vermeye başladılar köyümüzden onlara ateş açılması Rumları şaşırttı ve korkak Rumların bazıları bundan korkarak kaçanlar bile oldu. Zaten Rumlar korkak olmasaydılar bizi hap gibi yutarlardı. Çünkü biz Türkler bir avuç insandık ve elimizde yeterli silah ve mermi yoktu.

Köyümüze göçmen gelen KURTAĞA ve Hulu Köyleri "Rumlar gelip bizi burdada buldular ve bizleri öldürecekler, kızlarımızın, kadınlarımızın IRZINA geçecekler" diye paniğe kapıldılar. Ancak AKKARGI Mücahitleri paniğe kapılmamalarını köyümüzü düşmana karşı

koruyacaklarını halkın panik yapmadan sabırla beklemelerini söylediler. Söylediler ama bir süre sonra AKKARGI, köyleri de paniğe telâşa başladılar. Çünkü elimizdeki cephane bitmek üzere idi. Ve bunun üzerine bütün erkekler bir yere topladılar ve durumu düşünüp iyi bir karar vermeye çalışıyorlardı. Sonunda göçe karar verildi. Çünkü yardım almaları olanaksızdı yapılacak tek şeyin AKSU Köyüne göçmek ve ordaki mücahitlerle birleşmek. AKSU köyü dereni karşı tarafıda kalabalık bir köydü. Hemen sonra ana yolun üzerinde olduğu için İngiliz Askerleri her zaman ordan geçerci. Eğer Rumlar orada da bizlere saldırırsa İngilizlere haber verebiliriz diye düşündüler ve gitmeye karar verdiler. Hemen göçmek için sadece elimizde taşıyabileceğimiz hafif olan ve gerekli eşyalarımızı yiyecek, su gibi şeyler aldık. Geri kalan bütün eşyalarımız, bağlarımız, bahçelerimiz, hayvanlarımız ki hayvanlarımız bizlerin herşeyimizdirler ama malesef gece ve sessiz olarak arktan geçmemiz gerekiyordu. Halbuki hayvanlarımızı ses çıkarmadan nasıl geçirebilirdik ki Rum duymasın bu imkânsızdı. Bu sebepten acı da olsa hayvanlarıda köyde bırakmak zorunda kaldık.

Hepimiz köy meydanında toplandık ve köyden uzaklaşınca kadar hiç kimse konuşmayacak ses çıkarmayacak, ya küçük bebeler minicik çocuklara bunu nasıl anlatacaktık. Bütün kadınlara sıkı tenbih yapıldı, bebeklerin ağızlarını bağladılar bazıları devamlı bebeklerin ağızına lastik meme veriyorlardı.

Yalnız bir sorun daha vardı. Bu yürüyüşe dayanamayacak yürüyemeyecek kadar çok yaşlı 2 kadın 1'i erkek 5 kişi vardı. Bunlar ne olacaktı, bırakmaya gönlümüz razı değildi. Ama bu yola dayanmalarına kesinlikle imkân yoktu. Akrabaları köylüleri tarafından bu yaşlıları köyde bırakmak içimizi sızlatıyordu. Ama yapacak birşey yoktu, gözümüz yaşlı onları orda bıkatık. Bizler çoluk, çocuk, kadın, erkek Mücahitlerimizle birlikte arkadan geçerek sessiz, sedasız gecenin karanlığında Aksu Köyüne sabah olmadan ulaşmak için büyük çaba gösteriyorduk. Sonunda Aksuya ulaştık. Sonradan öğrendik ki Rumlar Köyümüzü sarmışlar

mevzilenmişler, eğer kaçmasaydık sonradan kaçmamız çok zor olacaktı. Köyümüzde bıraktığımız yaşlı insanlarımızı sonradan öğrendik ki biz gazetecimiz İngilizlere gelerek bu insanlarımızı köyde bulunca onları alarak Baf'a getirmiş. Burada tedavilerini yaptırıp akrabalarına teslim etmiş.

22 Temmuz 1974 Barış Harekatı'ndan hemen sonra Rumlar Aksu köyüne girdi ve Aksu'da bulunan bizleri bir Kamyona doldurdular ve bizi geri Köyümüze götürdüler, köyde sağlam olan evlere bizi yerleştirdiler. Ondan sonra Rumlar bizi devamlı silâh arama bahanesi ile köylüyü tedirgin ediyorlardı. Bize kötü muamele eder, hakaretlerde bulunurlardı. Bir gece köyümüzün bütün erkeklerini okula kapattılar. Daha sonra serbest bıraktılar ama hiçde güvende değildik. İşgal altındaydık. Ve sonunda Kuzeye özgür bölgeye kaçmaya karar verdik. Bazılarımız dağ yollardan, bazılarımız saklanarak derelerden, tepelerden günlerce yürüdük. Bazıları da üslere sığındılar ve daha sonra özgür bölgeye gelerek güvene kavuştuk çok şükür.

AYŞE KAMİLOL

86 Lefkoşa

O zamanlar 31 yaşımdaydım. 21 Aralık 1963 gecesi çıkan olaylar Tahtakale diye bilinen bir semtte başlar. Burada bir kadın bir erkek olmak üzere iki Türk öldürülür. 5 türk de yaralarlar. Yaralıları salim bir hastahaneye kaldırırılar. O geceden sonra korkulu günler ve geceler başlar. Biz Türkler için çünkü yeterli silahımız ve mermimiz yoktu. Düşmana karşı koymak için tabii. Ertesi gün Rumlar bütün barbarlıklarıyla saldırılarını sürdürdüler. Saldırılarını en fazla merkez Lefkoşa olmak üzere diğer bölgelere de saldırarak Türkleri ablukaya alıyorlardı. Rumlar yolda dağda her nerede olursa olsun Türkleri gördükleri yerde hemen öldürüyorlardı. Yakaladıklarını yok ediyorlardı ve bizler bir daha onlardan haber alamadık. EOKA'cı Rumlar ciplerle ellerinde daramalı silahlarla Lefkoşa Türk Kesimine girdiler ve her tarafı daramaya başladılar. Adını hatırlayamadığım bir Lise'ye girerek bahçede bütün öğrencileri öldürdüler. Sonra Kumsal'a geçerek kaçamayan ne kadar Türk varsa onları da hepsini öldürdüler. Bunların içinde Kumsal'da oturan bir doktor vardı adını şu anda bilemeyeceğim, onun eşini ve üç çocuğunu banyonun içinde acımasızca katlettiler. 5 gün 5 gece süren bu olaylardan sonra beşinci günde öğleden sonra Türk jetleri Lefkoşa üzerinde görüldü. Bu Rumlara bir uyarı uçuşuydu ve bu jetlerin gelişi bu jetlerin gürültüsü bile Rumların silahlarını susturmaya yetmişti. İşte o zaman 1963'de Türk Askeri alayı Gönyeli'ye mevzilendi, bu da biz Kıbrıslılar için büyük güvenceydi ve böylece 1963 olaylarına noktayı koydu. Ateş kes ilân edildi.

ZEKİYE GÜLENAY

68 Girne

Baf'm Malatya köyünde oturuyorduk. O zamanlar 20 yaşındaydım. 21 Aralık 1963 olayları giderek büyüyordu. Bütün köylüler elele verip köyümüzü kurtarmak için hareket geçmiştik. Ellerimizde silahlar gece ve gündüz nöbet tutuyor, köyümüzü korumaya çalışıyorduk. Fakat mermi ve silahlarımız yeterli değildi. Rumlar köye doğru ateş ediyorlardı. Köylüleri tahrik ediyorlar ve bundan da büyük zevk alıyorlardı. 1-2 hafta geçtikten sonra Rumlar köylülerimizden olan Ali efendi ve Hasan efendiyi esir almışlardı. Biz de onları kurtarmak için barikat kurmayı ve onları esir almayı düşündük. Köyden ana yola indik. 20-25 kişi kadardık. Rumlar bizi görünce ateş etmeye başladılar. Biz de hemen karşılık verdik. Ama köye dönmeye mecburduk. Çünkü daha fazla karşılık verecek silah ve mermimiz yoktu. Beklemekten başka çaremiz yoktu. Daha sonra esir alınan Hasan efendi ve Ali efendinin işkence sonucu öldüklerini öğrenmiştik.

MEHMET ALİ AKSIY

53 Lefkoşa

22 Aralık 1963 gecesi Baf'ta rahmetli arkadaşımız Erdoğan'la sinemadan çıkmıştık. saat 22.00 civarı idi. Baf Türk Birliği Lokaline gittik. Sekreter odasında olan telefon çaldı. Gidip aldım. Telefonda Faik arkadaşımızdı. Faik telefon dairesinde çalışıyordu. O akşam nöbetçi idi. O zaman otomatik telefon bağlantısı yoktu. Başka bir kazaya telefon etmek için santrale numara verilir ve santral aracılığı ile bağlantı yapılırdı. Faik bana telefonda şöyle dedi. " Biraz önce Lefkoşa'dan bir numara istediler bağladım, Lefkoşa'dan telefon eden bir Rum Baf'taki Ruma şöyle dedi; 'Bizde başladı, siz de başlatın'" Daha sonra Faik Baf'a bağladığı numarayı bana söyledi. Erdoğan ile birlikte bir telefon rehberi bulduk. O zamanlar Baf kazasında çok az telefon olduğundan rehberden verilen numarayı kolayca bulduk. O geceyi uyumadan geçirdik. Ertesi gün Rumlar çarşıda ve Türk bölgesini gören Yüksek yerlerden kum torbaları ile mevziler hazırlamaya başladı. Biz de hazırlık yapmaya başladık. Türk gençleri yolda yürüyemez oldu. Rumlar Türk polislerinin silahlarını almışlardı. Yollarda seyahat etmek çok tehlikeli olmuştu. Lefkoşa'da Rum askierleri Türklere saldırıyorlardı. 25 Aralık günü Türk Jetlerinin Lefkoşa üzerinde yaptığı uyarı uçuşu üzerine korkuya kapılan Rumlar saldırıya uzun bir ara vermişlerdi.

ALİ TAHİR

55 Güzelyurt

27 Aralık 1963-64 yılları arasında yaşamış olduğum kötü bir anım Rumlar çok az sayıda Türk'ün yaşadığı karma bir Liman köyü olan Aşağı Baf yani bizim köyümüze aralıklı aralıklı ateş açmaya başladılar. Köylünün elinde çok az silah vardı. Hepimiz bütün köylü gecenin karanlığından faydalanarak ellerimize alabildiğimiz kadar eşya alarak kasabanın Türk bölgesine sığındık. 1 Ocak 1964 günü Çıralı köyüne Rumcası (Lemba) Rumlar saldırdılar. 14-15 yaşlarındaki bir çocuğumuzu şehit ettiler. İngiliz askerlerinin gözetiminde Çıralı köyüne götürüldük. Geçtiğimiz Rum köylerinde silahlı Rum yolun iki tarafına sıralanmış bize bakıp bakıp gülüyorlardı. Ardından da bizi keseceklerini işaret ediyorlardı. Köyler ve bölgeler arasında iletişim kesildi. Kaldığımız kasabada doktor ve hastahane yoktu. Kasabada sadece bir diş doktoru ve bir de ebe vardı. Bu arada Rumlar Türkleri öldürmekten, Türk evlerini yakmaktan, büyük bir sevk alıyorlardı. Rumların baskısından eziyetinden artık usanmıştık. Bütün Türkler biz de dahil bulunduğumuz köyleri terk etmeye başlamıştık. Bir başka kasabaya sığındık. Bu kasabada da durum kötüleşmeye başlamıştı. Türk mevzilerine ve evlere ateş ediliyordu. 14 Şubat günü sabah evinde yüzünü yıkamakta olan Ahmet adlı bir arkadaşımız şehit edildi. Kısa bir süre sonra durum çarpışmaya döndü. Çarpışma gittikçe şiddetlendi. Bu bölgeyi de boşaltmaya karar verdik. Rum ateşi kısa bir müddet kestiğinde yolun bir tarafından diğer tarafına geçmemize olanak sağlıyordu. Bu şekilde Türk bölgesine geçtik. Uzun da olsa tüm kasabalı huzura havuşmuştuk. Allah hiç kimseye böyle günler yaşatmasın.

MEHMET CEVDET

63 Gazi Mağusa

1963 yılında Rumlar Kaymaklıya gelince biz de Mandrez'e(Hamitköy'e) gittik. Devamlı silah sesleri duyuluyordu. Kaymaklı düşmüştü ve biz de Kaymaklı'dan kaçmak zorunda kalmıştık. Hamitköy'de çadırlarda 5-6 ay kadar kalmıştık. O zamanlar 3 çocuğum vardı. Çocuklarım aç, susuz kaldıkları için devamlı hasta idiler. Küçük oğlum 3 aylık idi. Hastalanmıştı. Kaçak yollardan mecburen Lefkoşa'ya kaçtık. Eşim mücahit idi, zar zor geçiniyorduk. Çok zor günler geçirdik. Bize bir dükkan verdiler orada 6 senemizi geçirdik. Dikmen tarafından göçmen evleri yapılıncaya 8 sene de orada kaldık. Bu arada 3 çocuğum daha olmuştu. 1974 hareketinde bu sefer askerler Küçük Kaymaklı'yı geri almışlardı. Daha sonra bize Rum evi verdiler. Halen bugün Küçük Kaymaklı'da aynı evde yaşıyoruz. Umarım bir daha böyle savaşlar ne görürüz ne de yaşarız. Tüm dünyaya barış temenni ediyorum.

MUKADDES BORAL

63 K/Kaymaklı

1965'de Yaşanan Canlı Hatıralar

1965 yılında Gazi Mağusa'da Rum hastahanesi karşısında Evkaf Apartman adlı bir Apartman vardı. 5-10 aile kalıyordu. Bu apartmanda hem oradaki ailemi hem de evkafın malını korumamız için her akşam değışe değışe orada nöbet tutuyorduk. Bir akşam Rumlar saldırıya kalkıştı. Havanlar ile bazukalar ile saldırıya geçtiler. Telefonlar kesilmişti. Sancaktar ile irtibata geçemiyorduk. İsveç barış gücü bize geldi. Sizi kale içine götüreceğiz dediler. Can güvenliğimiz kalmadığından dolayı bizi götürmek istediler. Biz gitmek istemiyorduk. Sancaktar bağılı olduğu için 1 saat sonra tekrar geldiler. Biz dediler sancaktar ile görüştük ve sizi götürmemizi emrettiler dediler ve bizi askeri araçlara koyup kale içindeki karakola götürdüler. Sancaktar emri üzerine hepimizi oradaki hapishaneye attılar. Sebebi koruduğumuz yeri terk ettiğimiz için. Ertesi gün sancaklarımız bizi ziyarete geldiler. Bizlere silahlarımızı görmek istediklerini söylediler. Elimizde bir av tüfeğı 2 el bombası bir de siten vardı. Bunları gösterdik bize diğler silahları sordular bizde elimizde başka silahın olmadığını söyledik. O zaman hepimizi serbest bıraktılar ve evlerimize geri döndük. Tekrar başka yerlerde görevimize devam ettik.

İSMAİL KONUOĞLU

77 Lefkoşa

1965 yıllarında Limasol çarpışmaları boy göstermişti. O zaman 36 yaşındaydım. Limasol'da yaşayan Türkler Rumlarla iç içe yaşıyorlardı. Bizim bulunduğumuz yer tamamen Türk idi ama bulunduğumuz yerin etrafı Rumlarla çevrili idi. Düşman ordusu bundan istifade ederek çarpışmalardan evvel etrafımızı çepe çevre çok kuvvetli mevziler ile donatmışlardı. Bu durum bizim için büyük bir talihsizlikti. Bulunduğumuz yer en azınlıkta olan bir Türk kasabası idi. Diğer Türk kasabaları ile kıyas edilemeyecek zorluklar içinde bulunuyorduk.

9-10 Şubat 1964 günü hiç bir sebep yokken basit bir karakol olayını bahane ederek Yalova'ya saldırdılar. Saatler geçtikçe atışlar çoğalmakta idi. Mevzilerimizin başında idik. Rum mevzilerindeki bağrıışmalar mevzilerimizden kolaylıkla duyuluyordu. Artık sabrımız kalmamıştı. Onları yok etmek istiyorduk. Ama elimizde yeterli silah ve mermi yoktu. Elimizde bulunan silahları dikkatli bir şekilde kullanmamız gerekiyordu. Daha sonra karşılıklı çatışmalar başlamıştı. Birkaç arkadaşımız bu çatışmalar esnasında yaralanmışlardı. Allaktan atışlar aralıklı aralıklı oluyordu. Bu ateşkes aralarında yaralı arkadaşlarımızla ilgileniyorduk. Bu çatışma esnasında ben de sağ omuzumdan küçük bir yara almıştım. Ateşkes anlaşmasından istifade ile ileride mahsur kalmış olan 75 ve 66 yaşındaki iki vatandaşımız Rum mevzilerinden atılan makineli tüfek ile delik deşik edilerek şehit edilmiş, yaşlı bir kadın da ayağından ağır bir şekilde yaralanmıştı. Çatışmalar çok kızışmıştı. Artık tanklar mevzilerimizin ön kenarlarına kadar gelmiş bulunuyorlardı. Aralarından uzakta gördüğümüz bir Rum askeri sizleri denize dökeceğiz diyor ve sürekli bizlere küfürler yağıdırıyordu. Daha sonra İngiliz kuvvetleri araya girerek ateşkes anlaşması için konuşmalar yapılıyordu. Ardından 3 gün 3 gece süren çatışma sona ermişti.

HASAN GÖÇER

72 Akdoğan

1967'de Yaşanan Canlı Hatıralar

SABOTAJ TEMMUZ 1967 LİMASOL: RUM BELEDİYE MEVZİSİ:

Yıl 1967 aylardan Temmuz Rum polisleri Limasol'da Türk bölgelerinden Landroverlerle silahlı olarak geçmekte bilhassa Ankara Caddesinden sık sık geçiyorlardı. Rumlara karşı bir misilleme yapmamız gereğini duyuyordum. Bunun üzerine bölükte takım komutanı olarak görev yapan arkadaşlarımla bu konuyu görüştük ve Türk sınırında bulunan Rumların Zamlıkoğlu Caddesindeki fabrikalarda kaldıkları haberini aldık. Ben o zamanlar bölükte takım komutanı olarak görev ifa ediyordum. Arkadaşım Hasan Yılmaz ile ertesi gün fabrikanın yakınlarında keşfe koyulduk. Fabrikanın penceresinden içeri bakarken bölük komutanı muavini Sinan Ersoy bizi gördü ve gidip beni ve Hasan Yılmaz'ı soruşturacağınız dedi. Yılmaz Beye ve Tabur komutanımız Mehmet .R.'ye suç duyurusunda bulundu "Bunlar fabrikaya birşeyler yapacak" dedi. Tabur komutanı bizi çağırdı böyle bir şikayet geldiğini söyledi. Ben de kendisine "Benim bölgemde denetleme ve keşif yapmak görevimdir" dedim ve Zamlıoğlu'nu kundaklamaktan vazgeçtik.

Kısa bir süre sonra Türk bölgesine yakın, bizi tehdit eden ve birçok mevzilerimizi ateş altına alan Rum Belediyesine sabotaj yapmayı kararlaştırdık. Bu sabotajı gerçekleştirmemiz için T.M.T'ye ihtiyacımız olduğunu arkadaşım Hasan Yılmaz'a söyledim. Arkadaşımın bölükte görev yaptığı için bana her gün sezilmeyecek bir şekilde avuç avuç plastik getireceğini söyledi. Gerekli plastik 3 günde tamamlandı. Bir büyük kap içerisine koyduk ve hazır vaziyete getirdik. M.9 Akın Sinemasının yan mevzisinde sakladım. Bunu yalnız ben, Hasan Yılmaz, M.9'un manga komutanı Mustafa Yakıcıoğlu biliyordu.

Şunu da belirtmek isterim ki Rum askerleri belediye Mevzisine haftanın 3 günü geliyorlardı. Çünkü geceleri yedek mevzileri gözetlemeyi oradan yapıyorlardı. Türk Bölgesine yakın olduğu için korkuyorlardı.

23 Temmuz 1967 gecesi Rum mevzisine sabotaj etme kararı aldım. Olay gecesi Bölükte nöbetçi amiri idim. Sabotaj kararını Teğmen Hasan Yılmaz ile birlikte aldık.

Yıl 1967 aylardan Ağustos ben halen bölükte Takım Komutanı olarak görev ifa ediyordum. Rumlar yine bölgelerimizde Landroverlerle silahlı olarak caddelerimizden geçiyorlardı. Hemen hemen her gece bu durum tekrarlıyordu. Öyle bir gün geldi ki geçerlerken sövmeye başladılar bizler de buna karşılık veriyorduk. Durumu tabur komutanına her akşam bildiriyorduk. Komutanımız da "Dikkatli olun, siz onlara fazla bakmayın" diyordu. Öyle bir gün geldi ki geceleri Merkez Caddemiz olan Ankara Caddesinden de silahlı olarak geçmeye başladılar. Bölük komutanımız Hilmi A. Rasım Bey'e ve diğer komutan arkadaşlara durumu bildirdim. Esasında onlar da bu durumu görüyorlar fakat yapılacak birşey yoktu sadece dikkatli olmamız emri veriliyordu.

Rum tahrikçilerine karşı birşeyler yapmalıydım. Nöbetçi bölük tabur komutanı Hasan Yılmaz ve 2. Bölük Komutanı Raşit Büyükoğlu beyle görüştüm ve bu durumu değerlendirme yaptık. Rumlara karşı biz de karşı tahriklere başladık. Fakat bunun yeterli olmadığını gördüm. Çünkü Rumların silahlı olarak iki arazi içerisinden bölgelerimizden geçmeleri tehlike arz ediyordu. Hayati tehlike arzeden bu durumu önlemek gerekiyordu. Bölükte nöbetçi amiri olduğum 27 Ağustos gecesi Rum Landroverlerine ve askerlerine ateş açacağımı Nöbetçi Bölük ve 2. Bölüğe durumu haber ettik. Tahakkuk durumu verdim. Bu olaydan Sancaktarımız tabur komutanımız bölük komutanımız ve diğer bölükler haberdar edilmedi çünkü bu durum engellenecekti. Bölük ve mevziler de tahakkuk durumunda bekliyorlardı. Rum askerleri araçları ile birlikte Zamlıoğlu Caddesi ve Ankara Caddesinden geçmeye başladılar. İlk önce harekatı yapacağım mevzinin önündeki direğin ampüllerini kırdım ve mevzi alanında bir koşuşturma oldu. Harekatın saat 22.30'da başlayacağını mevzilere ve nöbetçi bölük ve 2'ci bölüğe bildirdim. Mevziden bir adamımı Zamlıoğlu Caddesine gönderdim bana Rum askerlerinin geldiğini bildirmesini söyledim ve menzile giren araçlara ateş açacağım siz de silahlarınızla araçlara ateşe devam edeceksiniz. Ben silahımı alıp yolun ortasına koydum adamımdan gelecek haberi beklemeye koyuldum 3 – 5 dakika sonra "komutanım geliyor" sesi duyuldu 1. araç geçti 2'ci araç

geçerken ben silahım ile Rum Landroverlerine ve askerlerine ateş açtım. Süratle Landrover Rum Belediyesine doğru yol aldılar. Araçlardan atlayarak mevzilerimize ateş açmaya başladılar. 3-5 dakika sonra bütün bölgelerden silah sesleri duyulmaya başladı. Sancaktarımız ve tabur komutanımız kısa bir süre sonra olay yerine geldiler. Bana “ne oldu Hasan” dediler. ben de kendilerine “Rumlar mevzimize ateş açtılar. Biz de karşılık verdik” dedim. Sancaktarımız “Peki evladım dikkatli olunuz ve ateşi kesiniz” emrini verdi. Fakat çatışma sabaha kadar devam etti ve ateşkes oldu.

Birleşmiş Milletler askerleri yetkililere ilk ateş açanın biz olduğumuzu ilgililere bildirdiler ve 15 gün sonra askeri mahkemeye verildim. Emri benim verdiğimi ve bu emir verilmeseydi Rumların mevzilerimizi basacaklarını ve daha vahim sonuçlar doğuracağını arzettim. Askeri Mahkeme beni olay gecesi durumu üstlerime arzetmemekten 15 gün göz hapsi ile cezalandırdılar ve cezamı çektikten sonra tekrar bölüğümün başına döndüm.

HASAN KERİM

60 Alsancak

1967 yılında Lefkoşa Türk kesiminde Güney'de bulunan yakınlarımızın yanına gitmek için yeni kapı barikatından Rum kesmine geçmek gerekiyordu. Barikatta bulunan Rum askerleri Türk otobüslerini yoklama bahanesi ile sıcakta saatlerce bekletiyorlardı. Bizler de otobüslerin içinde sıcaktan kıvranıyorduk. Yine belirli bir süre otobüsler yollarına devam ettikten sonra karşımıza Rum polisleri ve Rum askerlerinin barikatları çıkıyordu. Bu işkence 3-4 yerde tekrarlanıyordu. Bir yerden bir başka yere gitmek tamamiyle işkence idi. Rumlar bize bunları yaparken büyük heyecan aldıkları yüzlerinden belliydi. Bizleri saatlerce sıcakta otobüslerin içinde bekletiyorlar ve kahrkaha atıyorlardı.

AHMET GÖÇEN

38 Gönyeli

1974'de Yaşanan Canlı Hatıralar

20 Temmuz 1974 tarihinde Göçmenköy’de ikamet etmekteydik. O sene mayıs ayında üçüncü sınıfı Şehit Yalçın ilkokulundan pekiyi derece ile bitirdikten sonra 9 yaş doğum günümü de ertesi gün coşku ile yapmıştım. Büyük tatile girmiştik. Tatile girdiğimizden içimizde o çocuksu mutluluk vardı. Bir sabah uyandığımda Kamyonlar dolusu Türk askeri kapımızın önünden geçmeye başladıkları da bize “İçeri girin” diye bağırmaları bugün bile kulaklarımda yankılanmaktadır. İçeri girip de ne yapacaktık? Oturduğumuz ev bir göçmen evi idi ve üzeri lamarina ile kaplı küçük, prefabrik bir konuttu. Ne oluyor gibisinden telaşlı bir şekilde içeri girdik. Babamı silah altına çağırdıklarından hemen evden ayrılmıştı. Büyük abim de o zaman 16 yaşında olduğundan onu da geri saflarda bulunması için onu da götürmüşlerdi. Kısa bir süre sonra silah sesleri kulakları sağır edencesine duyulmaya başlayınca çok farklı bir durumla karşı karşıya geldiğimizi çocuksu kafamla bile anlamıştım. Bilemediğim korkular yaşıyordum. Ne oluyordu? Neydi bu sesler? Başımı dışarıya çıkarmaya bile korkuyordum. Uzun zaman dışarıya çıkamadığımızı da hatırlıyorum. Bir ara annemin bizi yanına çağırdığını hatırlıyorum. Kapımızın önünde derin hendekler kazılmıştı içerisinden su boruları geçmesi içindi herhalde ve annem beni bu çukura indirmişti. Boyumu geçiyordu bu çukur hendek de diyebiliriz buna. Birkaç yüz metre boylu boyuna gidiyordu bu yer. İçerisinin çapı bir insanı zar zor sığıyordu. Korkumdan yere çömeli vaziyette oturmuş başımı dışarıya çıkarmamaya dikkat ediyordum. Başımızın üzerinden yağmur gibi geçen kurşunlar kulaklarımı sağır edencesine üzerimizden geçip sağa sola düşüyorlardı. Bir ara tam karşıma gayet şişman bir kadın olan dip komşumuz Melek Abla güç bela da olsa can korkusu ile bu hendeğe sığınmaya çalıştığını hatırlıyorum. Durmadan dualar ediyor Allah’ın bizi bu yerden kurtarması için yalvarıyorduk. Bu yerde ne kadar kaldığımızı hatırlamıyorum ama geceleri oradan çıktığımızı ve saatlarca o şekilde kaldığımızı bugün dahi hatırlıyorum. Bir ara başımı kaldırdığımda gökyüzünde uçakların seslerini duydum ardından gökyüzü beyazlar içerisinde öbek öbek yeryüzüne inen pamuk topları şeklinde bir görüntü ile dolmuştu. Ortalık yer sanki bayram neşesine dönmüştü. Bunlar, anavatandan bizi kurtarmaya gelen Türk

paraşütçülerdi çünkü üzerlerinde ayla yıldız olduğunu gayet iyi hatırlıyorum. Onlara doğru koşmaya başladık onlar da bizden yardım istiyorlardı. çok mutluyduk içimiz huzurla dolmuştu. Kurtulduğumuz düşüncesi içimizi sarmıştı. Nitekim kısa bir süre sonra silah sesleri azalmıştı. Duyduğumuza göre Rum askeri Gönyeli'ye kadar gelmiş oradan geri püskürtülmüştü. Bunu da Türk askerine borçluyduk.

SERAP SADIK

34 Cihangir

1974 sabahı bomba sesleri ile uyanmıştık. Gazi Mağusa'da oturuyorduk. Ben o zamanlar 10 yaşında idim. Annem ve babam telaşlı bir şekilde haydi çocuklar kalkın demesiyle şaşkınlık içerisinde uyandık. 5 kardeşim ve annemle birlikte babam bizi evimizin çok uzağında olmayan surların içerisine (mazgallara) götürdü. Mazgallara gittiğimiz zaman orada çok fazla insanların canlarını kurtarmak için sığınmış olduğunu gördük. Yaşları büyük olan erkek çocuklarını savaşmak için alıp götürmüşlerdi. Benim ve abimin yaşımız küçük olduğu için bizi askere almamışlardı. Mazgalların içerisinde ne olacağımızı bilmeden beklemeye başladık. Tabii ki bu arada Rumlar tarafından bize yapılan saldırı nedeniyle bomba seslerinin ardı arkası kesilmiyordu. Bu bomba sesleri o kadar çok güçlü idi kulaklarımızı patlatacak gibiydi. Gece olduğu zaman veya ateş kesler arası mazgalların karşısında olan evimizden yiyecek ve su alarak korku içerisinde elimizden geldiği kadar çabuk olmaya çalışarak mazgala geri dönüyorduk. Mahallemizin sakinlerinden olan anne-kız komşularımız bizlerin mazgallara yerleştirildiğimiz saat onlar evlerinde kalmayı tercih etmişlerdi. Daha sonra ise ateşkes arasında mazgallara gelmeye karar vermişler ancak bu kararı vermekte malesef geç kalmışlardı. Çünkü mazgallara gelmelerine 5-6 metre kala tekrar başlayan saldırı nedeniyle atılan bombalardan bir tanesi bu iki kadının üzerine isabet etmesi nedeniyle gözlerimin önünde parçalanmışlardı. Onlardan sadece bir küçücük su bidonu kalmıştı. Ben korku içerisinde hemen mazgaldaki ailemin yanına gitmiştim. Kaldığımız mazgalların içerisinde tuvalet olmadığı için mazgalların en alt katındaki bir yere gidip tuvalet ihtiyacımızı gideriyorduk. Buraya her gittiğimde burnumu hissetmeyecek şekilde tuvalet ihtiyaçlarını herkes orda giderdiği için meydana gelen kokudan yaktığımı hiç unutamıyorum. Bir süre bu şekilde idare ettikten sonra askerler tarafından mazgalların önüne yapılan seyyar tuvaletlere gitmeye başladık ve bu kokulardan kurtulduk. Kalmış olduğumuz mazgalların havalandırma pencerelerinden gelen bombaların seslerini duyup bakıyorduk. Fakat bir türlü bombaları göremiyordum. Bu şekilde beklemeye devam ettik. Nihayet Türkiye kuvvetlerinin geldiği haberi yüreklerimize su serpildi. Artık kurtulmuştuk. Tekrar evlerimize

dönebiliriz dendiği zaman evimize gittik. Evimize gittiğimiz zaman evimizin bazı yerlerine kurşunların isabet ettiğini gördük. Bizim evin tam karşısında bulunan bir evin yarısının yıkıldığını ve yandığını gördük. Yine evimizin birkaç metre sağında olan hastahanenin ise büyük bir bölümünün ise yıkıldığını gördük. Buna benzer çok kötü manzaralar Gazi Mağusa'nın her tarafında vardı. Tabii tüm bunların yanında herkes para sıkıntısı geçim sıkıntısı çekiyordu. Bizler de tabii. Annem-babam ve 5 kardeşimin geçimini sağlamak için annemin ve babamın yaptıkları mahallebileri küçük bir arabacık içerisinde satıyordum. Bu yaşadıklarımızı hiçbir zaman unutamadım ve unutmayacağım. Tekrar o günleri yaşamamak ümidiyle.

GÜRCAN GÜLENAY

37 Girne

Haziran 1974 tarihinde yaz tatilimi geçirmek amacıyla Lefkoşa kazasına bağlı Bodamya'da (Dereliköy) ikamet eden nenemin yanına gitmiştim. Güzel bir tatil geçireceğimi ümit ederken hatırladığım kadariyle 14-15 Temmuz tarihlerinde Rumlar kendi aralarında olaylar çıkarmışlar ve buna bağlı olarak Türklerle Rumların karışık yaşadığı köyümüze Yunan kuvvetlerine bağlı birlikler de gelmişti. Rumlar arasındaki tedirginlik devam ederken 20 Temmuz 1974 sabah saat 05.30 raddelerinde uzaklardan gelen boğuk bomba sesleri ile uyandım. Nenem telaşla beni alıp köyün daha salim bölgesinde oturan akrabalarımızın yanına gitmemiz gerektiğini söyledi. Koşarak giderken karşıdaki dağların alevler içinde olduğunu görüyorduk. Yolda giderken birkaç Yunan askeri yolumuzu kesip neneme Rumca bilmediğim için anlamadığım birşeyler söyleyip silahını ona doğru tuttu. Rastgele oradan geçen köyün yerlisi olan birkaç Rum onlara birşeyler söyleyince bizi bıraktılar. Acele ile dayımların evine gittik. Köyde azınlık olan Türklerin çoğu orada toplanmıştı. Ağlayanlar çoktu. Akşama kadar silah sesleri arasında ne olacağını beklemeye başladık. Hava kararınca ciplere binmiş Yunan askerleri eve gelip radyoları, TMT'nin yayınladığı mecmuaları ve eski av tüfeklerini toplamak istediler. Vermek istemememize rağmen zorla aldılar ve ışıkları açmamamızı söylediler. Korku ile geçen gecenin sabahında nenem beni hazırladı ve dayımın kızı ile birlikte gizlice Akıncılar köyüne gitmek üzere ovalardan yola çıktık. Anifani denilen dar boğaza yaklaşınca orasının Rumlar tarafından işgal edildiğini görüp geri döndük. Bu arada ne amaçla yapıldığını daha sonra öğrendiğimiz büyükçe çukurlar gördük. Meğerse bu çukurlara bizleri gömmeyi tasarlıyorlarmış. Aynı gün yani 21 Temmuz 1974 tarihinde köyün iç kısmında 1963 yılında terk etmek zorunda kalınan ancak 1965 yılında izin verilmesi üzerine tekrar kullanımımıza geçen teyzemin evinde bulunan hayvanları beslemek üzere nenemle oraya giderken köy meydanında bir kargaşa gördük. Arkası açık bir cipin arkasında yarı çıplak elleri aşağıya sarkan hareketsiz bir erkek yatıyordu. Bu kişi oraya hızla getirildiği gibi hızla alınıp götürüldü ve akıbeti halen bilinmiyor. Bu olaydan çok korktuğumu gören nenem kardeşi olup uzun yıllar İngiltere'de yaşadktan sonra köye yerleşen

teyzeme giderek onun aracılığı ile beni İngiliz kortejleri ile Akıncılar'daki teyzemin yanına göndermeyi uygun gördü. Bu amaçla teyzemle birlikte Rum karakoluna gidip ifade verdik. Beni yollamamakta ısrar ediyorlardı. Ancak iki gün sonra aniden kapımızın önünde bir İngiliz aracı durdu ve içerisinden inen iki İngiliz asker bana işaretle hazırlanmamı ve beni götüreceklerini anlatmaya çalıştılar. Biraz sonra teyzemde geldi ve beni Akıncılar'a gitmek üzere uğurladılar. Anifani boğazında Rumlar yine zorluk çıkarmaya çalıştılsa da İngiliz'lerin ısrarlı tavırları karşısında oradan geçmeme izin verdiler. Akıncılar'a ulaştığımda Türk karakolunda ifadem alındı. Orada iki üç gün kaldıktan sonra Lefkoşa'da bulunan annemin yanına geldim.

NEVRES ERDOĞAN

38 Yenişehir

20 Temmuz 1974 günü Erkin 1 Savaş gemisi ile çıkarma plajına çıktık. Orada Rumlar ile kısa bir müddet çarpıştıktan sonra Girne'ye geçtik. Komutanlarımız Sertaç Sevim, Kale Albay ve Oğuz Albay eşliğinde bir hafta Beylerbeyi ile Girne çevresinde düşmanlarla çatışma yaşadık. Bu çatışmalarda Rum askerlerine büyük darbe indirmiştik. Havadan ve karadan gelen takviyeler ile Rumların bir kısmı öldürüldü, bir kısmı güneye kaçtı. Diğer bir kısmı ise aşağı yukarı 700-1000 civarında kadın-erkek, çocuk-çoluk bir çok Rumları esir alarak Dome Hotel'de bir hafta kaldıktan sonra esir alınan Rumlar Yılanlı Adadan gemilere bindirilerek Türkiye'ye İskenderun ve Adana bölgelerine gönderildiler. Daha sonra Girne ve çevresi Rumlardan kurtarıldıktan sonra Türk askeri Boğaz'a çekildi. Ağırdağ'da 1 gün kaldıktan sonra tekrar Girne'ye indik. Girne'de 15 Ağustos'a kadar görüşme yapıldıktan sonra Gazi Mağusa'da 2. Barış Harekâtı başladı. Gazi Mağusa ve Maraş bölgesinde zor şartlar altında yapılan çatışma sonucunda Gazi Mağusa ve civar köyler düşmanlardan temizlendi. Şu an merkez komutanlığının bulunduğu yer o zamanlar Makarios Rum metropoliti idi. Orada bulunan Makarios'un heykelini üst komutanlardan emir alarak yıkmıştık. Daha sonra yıkıntıları toplayarak denize atmıştık. Ada 2. Barış Harekâtından sonra eski özgürlüğüne kavuşmuştu.

EFENDİ ALKOYUN

44 Girne

El yapısı bir “sten” 20 nemli mermi ve çelikten bir yürekle mutlu Barış Harekatı:

Henüz 20 yaşlarında 2 yıllık körpecik birer polistik. Hasretliğini çektiğimiz 11 yıllık özgürlük özleminin noktalandığı 20 Temmuz’da güneşin aydınlattığı arpa buğday başaklarının arasında gözlerimiz gökyüzündeki Türkiye’nin çelik kanatlarını birer birer sayarak pamuk tarlasına dönüşen paraşut birliklerinin bize katılacağı vakti sanki asırlardır beklemekteydik. İşte Türk askeriyle birlikte paraşutla atılan bir cephanelik Dikmen ile Boğazköy arasındaki boş araziye sürüklenivermişti. O zamanlar Rumların kontrolünde olan Dikmen silah ve asker yönünden bizden çok üstündü. Silah ve mühimmat dolu bir kasanın da ellerine geçmesi halinde Boğaz’daki Türk askeri ve mücahitlerine gelecek olan yardım önlenecekti. Bu nedenle o dönemde idari ve sevkiyat yönünden ona bağlı olduğumuz Boğaz sancaklarımız 30 kişilik kadrosu olan Girne polisini şimdiki Yayla Borali evinde mahalle halkını çağırıp bize cephane kasasının sürüklendiği bölgede (Boğaz-Lefkoşa yolunu) koruma görevini vermişti. Görev verilirken ellerimizdeki imkanlar kısıtlıydı. Tüm birlikte 2 tomson, 15 sten, 20’şer paslanmaya yüz tutmuş nemli mermi ve o zaman emare dolabında muhafaza edilen av tüfekleriyle hava kararır kararmaz görev yerimize vasıl olduk. Tahmin ettiğimiz gibi düşman cephane kasasını ele geçirmek için gece yarısından sonra taarruza geçmiş ancak davaya olan inancımızla çelikleşen cesaret dolu yüreklerimiz sayesinde onları sadece 2’şer tane mermi atmak suretiyle püskürtüp geldikleri yere geri gönderdik ve Boğaz-Lefkoşa yolunu düşman eline geçmesine engel olduk. Bu olay mutlu Barış Harekatı süresince başımızdan geçen birçok serüvenlerden sadece bir tanesidir.

ERBAY ÇOMUNOĞLU

45 Girne

Ben Girne sakinlerinden Havva Ali Kusetti, 1974 öncesinden beri Girne'de ikamet etmekteyim. Biz burada Rumlar ile iç içe yaşıyorduk. 17 Temmuz sabahı hasta kocama kahvaltı hazırlamak için erken kalkmıştım. O anda kapımın gümbür gümbür çaldığını duydum. Kapıyı gidip açtığımda karşı komşum cirayı karşımda gördüm. Cira panik içinde ciraya Havva griya Havva (Bayan Havva) Türkiye geldi Türkiye geldi diye bas-bas bağıırıyordu. Ne yapacağını şaşırılmış bir durumda panik içerisinde oraya buraya koşturmaya başladı. Tabii biz de korkmuş ve paniklenmiştik. Çünkü biz korkmakta haklı idi. zira Girne'nin içinde azınlıkta olan bir avuç Türk idik. Onlar Türkiye'nin geleceğinden korkuyorlardı. Biz yaşlılar onlara karşı savunmasız durumdaydık. Hemen yan tarafımda oturan komşum Fatma hanıma giderek durumu ona bildirdim. Kendimizi Rumlardan koruyabilecek saklayabilecek yer düşünmeye başladık. Kendi evim ve komşum Fatma hanımın evi saklanmamıza uygun değildi. Tabii gün boyunca yaşlı kocamı da alarak akşama kadar Fatma hanımın evinin arka odasında saklanarak bekledik. Tabii gün boyunca Girne'nin sokaklarında koşuşmalar bağrışmalar silah sesleri hiç kesilmedi. Akşamı nerede geçireceğiz diye düşünürken daha ileride oturan ve evi saklanmamıza uygun olan adaşım Havva hanım'a duvar diplerinden saklana saklana bize geldi. Kapımızı çaldı. Korkarak kapıya gittik. Biz sandık ki Rum askerleri bizi öldürmeye geldiler. Pencerenin kenarından baktığımız zaman Havva hanımı görünce hemen kapıyı açtık. Niye burda duruyorsunuz çabuk toparlanın bana gelin burda sizi Rumlar hemen bulur ve öldürür diyerek beni ve yaşlı kocamı, Fatma hanımı, kocası Mustafa beyi ve 12 yaşlarındaki oğullarını da alarak hep birlikte adaşım olan Havva hanımın evine sığındık. Orada oturup Türkiyemizin bizi gelip kurtarmasını beklemeye başladık. Çünkü yapacak başka birşey elimizden gelmiyordu. Ertesi gün şimdiki Emekli Subaylar Derneği Misafirhanesinin üstüne ve Mehmet Kasap bakkalların damının üstüne Rumlar uçaksavarları yerleştirmişlerdi ve oradan denizden gelecek olan gemileri Limana yanaştırmamak için sürekli bombalıyorlardı. O gün de gün boyu bomba sesleri silah sesleri durmak bilmedi. Gece olduğu halde bombalamaya devam ediyorlardı. Her taraf bombaların saçmış olduğu

ışıklardan gündüz gibi aydınlık oluyordu. O akşam bomba ve silah seslerinden sabaha kadar uyumadan bekledik. Sabah oldu saat 09.30-10.00 gibi kapımızın pencersinin camının kırıldığını duyduk. Saklandığımız yerden ben ve Fatma hanım kim geldi ne oluyor diye bakmak için parmaklarımızın ucuna basa basa korku ile kapıya yürüdük. Bir de ne görelim iki tane silah ucu pencerenin camından içeriyi gözetliyor. Bir yandan da kapıyı yumrukluyorlardı. İki tane Rum askeri Rumca olarak kapıyı açın açmazsanız sizi öldüreceğiz diye bağıryorlardı. Komşum Fatma hanım dedi ki “Havva hanım sen iyi Rumca bilirsin git onlara söyle biz yaşlı mağdur insanlarız bizden ne istiyorsunuz” ben de gidip onlara ne istediklerini sordum. Türk askerlerinin nerede olduklarını onlara söylemezsek bizleri öldüreceklerini söylediler. Tabii biz Türk askerinin nerede olduğunu gerçekten bilmiyorduk. Ama bunu onlara anlatmak çok zordu. Bize inanmıyorlardı. İkisi de devamlı surette bizi komutanımız gönderdi Türklerin Türk askerlerini nerelere sakladıklarını öğrenmemizi istediler. Bu arada da ikisi de ceplerinden ikişer tane iki tarafı da keser bıçaklar çıkardılar. Türk askerlerinin nerede olduğunu söylemezsen hepinizi bıçakla doğrayacağız dediler. Ben de onlara bilmediğimizi yemin ederek söylemeye başladım. Bu arada aklıma bir fikir geldi. Bu gözü dönmüş Rum askerlerine bir oyun oynamayı düşündüm ve onlara dedim ki; “Bakın bu karşı bahçeden geçin ileride asfalt yola çıkacaksınız o yolu devam ederek gidin sizi o yol Balabayıs’a götürecek Balabayıs sırf Rumdur. Ortada hiç Türk yoktur. Bu nedenle Türk askerleri oraya Rumları öldürmeye gitmişlerdir” dedim, o iki Rum askeri bunları duyunca birbirlerine doğru “olabilir hemen oraya gidelim” dediler ve “karşı bahçeye gidelim” dediler ve karşı bahçeye koşarak girdiler ve gözden kayboldular. Kapıyı kapatıp içeri girdiğimde korkunç bir manzara ile karşılaştım. Yaşlı kocam o bizi öldürmeye gelen iki Rum askerinden konuşulanları duymuş kendisi de Rumca bildiği için konuşulanları anlamış ve maalesef o anda aklını yitirmişti. O akşamı yine panik ve korku içinde geçirdik. Sabah şafak söktüğünde her tarafın cehennem ateşi gibi yandığını silahların bombaların ardı kesilmeden devamlı atıldığını duyduk. Sonradan öğrendiğimize göre Türk Barış

Kuvvetleri çıkarma plajına öncü birliğini çıkarmıştı. Fakat acıdır ki o bölgeden olan Rumlar Türk bayraklarını asmışlardı. Öncü birlik de buralarını Türk bölgesi sanarak oraya çıktılar. Tabii bu oyuna hazırlıklı olan Rumlar öncü birliğin tümünü şehit etmişlerdi. Bu öncü birliğin içinden bir-iki yaralı askerimiz bu durumu üstlerine bildirmeyi başardılar ve daha sonra bilinçli bir şekilde çıkarma plajına Türk Barış Kuvvetlerini çıkarmayı başardılar. O günün bitimine kadar Türk askerleri Girne'yi ve civardaki köyleri ele geçirmeyi başardılar ve toplamış oldukları tüm Rum esirlerini şimdiki Dome Hotel olan hotele yerleştirmişlerdi. Ertesi sabah Türk askeri Gazi Mağusa'yı kurtarmak üzere yola çıkmıştı. Bizler artık huzura ve sukûnete kavuşmuştuk. Girne'nin her tarafı Türk bayrakları ile donatılmıştı, her tarafta Türk askerleri vardı. Her taraf buram buram Türk kokuyordu. Türk askerlerimizin Dome Hotele yerleştirdikleri Rumları orda bir esir gibi değil misafir gibi barındırıyorlardı ve hiç birinin canına zarar gelmemişti. Onlara çarşı izni bile veriliyordu. Onları iki ay Dome Hotel'de misafir ettikten sonra iki ayın sonunda onları 3 otobüse doldurarak Lefkoşa'ya Litra Palas'a götürdüler ve bizim baf kampında esir düşen Türklerimiz ile takas ettiler. İşte benim 74'de yaşamış olduğum 3 günlük kötü başlayıp mutlu biten bir anım.

HAVVA ALİ KUSETTİ

83 Girne

Ben 1974 Barış Harekatında 6 yaşlarındaydım. Hatırladığım kadarıyla Rumlar ve Yunan askerleri köye saldırdıkları zaman ben ailemle birlikte nenemin evine sığınmıştık. Tabii bizden başka bazı köylüler de hep birlikte nenemin evine sığınmıştık. Orada kaç gün kaldığımızı tam olarak hatırlamıyorum. Orada kaldığımız müddetce, nenemin evinin yanında olan teyzemin evinin damına Rum askerleri uçaksavar silahını monte etmişlerdi. O günlerde Türk hava kuvvetlerinin yaptığı saldırılar sırasında bu uçaksavar mevzisi üzerine bomba atıldığı için teyzemin evi de büyük hasar görmüştü. İlerleyen günlerde Rum askerleri yerimizi tesbit edip bizi tüm köylü ile birlikte ilkokul binasına götürüp orada hapsedmişlerdi. Rum ve Yunan askerleri okulun karşısındaki yolda mevzilenip bizi sürekli kontrol ediyorlardı. Bir gün Rumlar bize dışarı çıkabileceğimizi dolaşabileceğimizi söylediler. Biz de tüm köylüler dışarı çıktık. Fakat dışarı çıktığımız sırada Rumlar üzerimize araba sürüp, bize ateş ettiler. Bize ateş ettikleri sırada bir çingene vatandaşımız ağır şekilde karnından yaralanmıştı. Bu şahısla birlikte teyzem de ayağından yaralanmıştı. Biz korku içerisinde içeri kaçtık. İçeri girdikten sonra ben çocukluğun verdiği korku ve heyecanla birlikte pencereden dışarı bakmaya çalışırken karşı yolda mevzilenen Rum ve Yunan askerlerinin okula doğru ateş ettiklerini söyleyen yaşlı bir adam beni hızla aşağıya doğru çektiği anda bir mermi başımın hemen üzerinden geçip duvara saplanmıştı. Ben bu durumdan dolayı çok korkmuştum ve bir daha da pencereden dışarı bakmayı bile düşünemedim. Bu olaylar olurken ağırlığı Yunan askeri olan bir takım kişilerin büyük geniş Amerikan arabalarının da içinde bulunduğu bir takım araçlarla köyden ganimet yapmaya çalıştıkları bizzat bir Rum askeri tarafından köyün annelerine altın eşyaları varsa almalarını çünkü bunlara el konulacağını söyleyip kendisi eşlik etmek kaydı ile bir kısım bayanların evlerine gidip altın eşyalarını almasını sağlamıştı. Bu da Rumların içinde dahi iyi insanların olduğunu göstermektedir. Tabii bir müddet sonra Türk askerinin köye yanaştığını öğrenen başta Yunan askerleri olmak üzere bir takım kişilerin okul binasına 3 adet el bombası atıldılar fakat bu el bombaların hiçbirisi patlamamıştı. Bu bizim için büyük bir şanstı. Türk askerlerinin gelmesi ile birlikte Rum ve Yunan askerleri

köyümüzü terketmişlerdi. Bir takım Yunan askerleri yine köy mezarlığına mevzilenip katliam yapmaya hazırlanıyorlardı. Türk askerinin gelmesini ve Türk halkının kurtuluş coşkusu sırasında tüm köylüleri katletmeyi planlandıkları söyleniyordu. Fakat Türk askerleri yerlerini tesbit edip onları etkisiz hale getirmişlerdi. Coşku paniğe dönüşmemişti ve köyümüz kurtulmuştu.

İBRAHİM ODUNCUOĞLU

31 Gaziveren

1970-1974 yılları arasında Girne'de oturuyorduk. Babam Famagusta Palas Otelde (Maraş'ta bulunan bir otel) ahçı olarak görev yapıyordu. Bu sebepten dolayı ailece Gazi Mağusa'ya taşınmıştık. Gazi Mağusa'ya taşınmamızın 36. günü sabah kalktığımızda bir baktık ki dışarıdan sesler geliyor. Kapıyı açıp baktığımızda herkes sokağa dökülmüş kadınlar, çocuklar, yaşlılar herkesin elinde bir şeyler koşturuyorlardı. Ne var ne ne oluyor diye sorduğumuzda makaryosun devrildiğini başa Samson'un geçtiğini ve Türklere saldıracağını savaş olacağını öğrenmiştik. Bu sebepten dolayı herkesin sığınaklara girmesi gerektiğini öğrendik. Biz bunları öğrenirken babam eve gelmek üzereydi. Geldi bizi apar topar topladı. Bütün kadınlar, çocuklar, yaşlılar sığınaklara toplandık. Babam da mücahit olduğundan savaşmak üzere mevzilere gitti. Sığınaklar içinde 4 gün 4 gece kalmıştık. Taşlar üzerinde yatıyorduk. Karanlıkta aç, susuz korku içinde yaşıyorduk. Mücahitler bize karavana dağıtıyordu. Karavana da yarım dilim ekmek ve 3 tane zeytin veriyorlardı. Rum devamlı yangın bombaları atıyordu. Sığınakların üstü ve Gazi Mağusa'nın içi devamlı yanıyordu. Etrafta sağlam ev kalmamıştı. Arada bir 10 dakika ateş kes ilan edilirdi. Bu arada evimiz sığınakların yakınında olduğu için suyumuz bittiği zaman koşa koşa ateşkes molasında eve gider su bidonumuzu doldurup tekrar koşa koşa sığınaklara geri dönerdik. Kapılar kapanır kapanmaz ateş devam etmeye başladı. Komşunun biri içeri girmeyi yetiştiremişti ve bu komşumuz şehit olmuştu. Sığınaklara girdiğimizin 3. günü yine bir ateşkes sırasında sığınaklardan dışarıya çıkıldı. Çünkü içeride hiç temiz hava yoktu. İnsanların hepsi tuvalet ihtiyaçlarını bir odanın içerisine yaptıklarından dolayı içeride çok kötü bir hava vardı. Bu yüzden ateşkes sırasında hepimiz dışarıya çıkıp temiz hava alıyorduk. Yine böyle bir ateşkes sırasında dışarıya çıktık. Kapıdaki sivil savunma 20 dakikanın dolmak üzere olduğunu ve herkesin çocuk çoluğunu toplayıp içeri girmesini söyledi. Herkes içeri girdi. Fakat yaramaz bir çocuk dışarıda kaldı ve Rumların attığı bamba çocuğun üzerine isabet ettiği için o çocuk orada maalesef hayatını kaybetmişti.

Sığınak kapısının yan tarafında bir çocuk arabası vardı ve bu patlama sırasında parçalanan çocuğun parçalarının bir kısmı kapıda durmakta olan çocuk arabasının içine düşmüştü. Daha sonra bayrak radyosu devamlı marşlar çalıyor ve Türkiye askerlerinin gelip bizi kurtracağını söylüyorlardı. Bizim askerimizin elindeki cephane tükenmek üzereydi ve bize hiç bir yerden yardım gelme olasılığı yoktu. Rumlara sağ olduğumuzu onlara karşı koyduğumuzu gösterebilmek için mücahitlerimiz ellerindeki mermileri idareli kullanıyorlardı. Sığınaklara girdiğimizin 4. günü mermilerimizin tamamen bittiğini düşmana karşı koyacak hiçbir mermimizin kalmadığını son çare olarak Gazi Mağusa kapısının altını mayınlarla döşemeyi ve içeri girecek Rumların hepsini değilse de bir kısmını havaya uçurmayı düşünüyorlardı. Bunlar tasarlanıp yapılırken Türk askerlerinin Girne'ye çıkarma yaptığını ve Gazi Mağusa'ya doğru ilerlediği bildirildi. Hepimiz Allaha dua ediyor mevlit okumaya ve Türk askerinin en erken bir zamanda bizi kurtarması için dualar ediyorduk. Sığınakların çok küçük dar ve uzun pencereleri vardı. O pencelerden içeriye sızan seslerle uzaktan uzağa ağır bir şeylerin geldiğini hissediyorduk. Meğer bu işitmekte zorlandığımız sesler Türk tankları idi ve bu sesler gittikçe çoğalmaya başlıyordu. Sığınakların önüne geldiler ve durdular. Bir komutan sığınak kapısını açtı ve herkes dışarıya çıktı. Büyük ninelerimiz sevinçlerinden hem ağlıyorlar hem de Türk askerini kuacakhıyorlardı. Başlarındaki komutan bizlere şunu dedi. "Şimdi biz maraş bölgesini almaya gidiyoruz. Siz yarım saatliğine bu sığınakların içerisine tekrar girin ve maraşı Rumlardan temizleyip yarım saat sonra geleceğiz ve sizleri evlerinize göndereceğiz" dedikten sonra tanklarına bindiler, biz de oturup beklemeye başladık. Çok geçmeden Türk jetlerinin sesini duymaya başladık. Jetler yağmur gibi maraşı bombalamaya başladılar. Tankların gürültüsü ile Maraş inliyordu. Yaklaşık 1 saat sonra ismini bilmediğimiz o komutan tekrar geldi, bizi kalmak istemediğimiz pis-havasız sığınaklardan çıkararak Maraş'ı aldıklarını Rumlar'ı temizlediklerini ve korkulacak birşey olmadığını söyleyerek evlerimize

gönül rahatlığı ile gidip oturabileceğimizi söyledi ve hepimizi sağselim evlerimize gönderdi. 20 Temmuz 1974 ikinci çıkarmasında 4 gün yaşamış olduğum ve tekrar yaşamayı istemediğim kötü bir anı olarak kalacaktır.

FERİDE ALKOYUN

43 Girne

1974 yılında 12 yaşındaydım. Sekiz kardeşlik. En küçüğümüz 3-4 yaşında idi. Doğancı köyünde ikamet ediyorduk. Saat 5 gibi bütün erkekler cepheye çağrıldı. Hemen Rumlar köye baskın yapmaya başladı. Yalın ayak yataktan kalkar kalkmaz evi terkettik dağlara doğru kaçmaya başladık. Kucağında 3 yaşında erkek kardeşim elimde ise 5 yaşında kız kardeşim çıplak ayaklarla dikenli ovalardan hep beraber koşmaya başladık. Rumlar peşimiz sıra epeyce geldiler. Bizler daha sonra dağda bir mağaraya sığındık

Orada bir köyün ahalisi vardı. Gaziveren ve Angolem köylerinden de gelenler vardı. Yiyecek hiçbir şeyimiz yoktu. Suyu bile o civarda bulunan samanlıktaki bir yalaktan buluyorduk. 3 gün orada yaşadık. Bu zaman içinde Angolemler bir hamile bayanının doğum sancıları tuttu. Bu doğum 3 günden sonra indiğimiz samanlıkta gerçekleşti. Yaşlılar-çocuklar – kadınlar – hepimiz orada bir ay kadar kaldık. Ara ara kaçak olarak büyükler veya yaşlılar köye inip yiyecek getiriyorlardı. Cephelede erkekeler vardı. Cepheye iki ağabeyimi (20 ve 21 yaşında) aldılar. Esir kampına Limasol'a götürdüler. Köye gelen otobüsler köyün bütün gençlerini toplamak istiyorlardı. Dışarıya çıkmamamızı çıkanı tek tek öldüreceklerini anons ettiler. Mecburen bütün köyün genç erkekeleri otobüse bindi. Babamı da aldılar fakat babam otobüsün arka kapısından kaçtı. Annem ağlıyor oğullarını vermek istemiyordu. Karşı oyan kadınların başlarına tüfeklerle vuruyorlardı. Gittiği esir kampından ağabeyim hasta bir şekilde dönmüştü. Soğuk mermilerin üzerinde yatmaktan romatizma olmuştu. Daha sonra Türk askeri köye girmişti. Davullarla – zurnalarla Türk askeri karşılandı. Evlerimize girdik. Duvarlarda kurşun izleri vardı ve eşyalarımız yağmalanmıştı. Savaşın bitmesine çok sevinmişim. Zamanla eski günlerimize döndük. Her hatırlayıp anlattığım zaman sanki o günleri yeniden yaşıyor gibi ürperiyorum.

ÖZLEM KAYA

38 Lefkoşa

1974 Barış Harekatı, 2,3 günden beri bizler alarımdaydık. Harekatın başlayacağı gün kahveye gitmiştik. Radyoda duyduğumuz bir haber Türkiye'nin Kıbrıs'a çıkarma yapacağını öğrendik. Hemen mevzilerimize koşarak gittik. Başka bir arkadaş ile silahlarımızı alarak yeni kapının üst kısmına gittik. Oradan bize saldırı düzenleyen Rumlara ateş açmaya başlamıştık. Harekattan birkaç gün sonra Türk askeri Girne'den Magosa'ya gelmeye başladığını öğrendik. Türk askeri ile irtibatımız kesildiği için doğru dürüst haberleşemiyorduk. Uçaklarımız gelip Rum mevzilerini bombalıyorlardı. Hatta vakalar bizim kırmızı kumaş astığımızı farketmediler, ve bizim Türk olduğumuzu anlayamadılar. Bizim olduğumuz yeri bombaladılar ve Hüseyin Akil hocayı orada şehit vermiştik. Ne zaman Türk askeri Magosa'ya kale içine gelmeye yanaştı irtibatımız kesik olduğu için gelen askerleri Rum askerleri zannetmiştik. Onlara ateş açmaya başladık. Örneğin Türk askerlerimizi de orada yanlışlıkla şehit etmiştik. Türk askerleri surlara yaklaşmıştı. Rumların bir mevzileri vardı. Askerlerimiz bayrak direğine çıkıp Rumların astığı Rum bayrağını çıkarıp Türk bayrağını astılar. Büyük bir coşku ile Türk askerlerini karşıladık. Rum askerleri nasıl kaçacaklarını şaşırmışlardı. Kimisi denize atladı, kaçabilen kaçtı, kaçmayanlar askerlerimiz tarafından yakalandılar.

1974 Barış Harekatı başlamazdan önce bizler surlar içerisinde kalıyorduk. Rumlar kendi aralarında Makariosu devirmeye çalışıyorlardı. Kendi aralarında birbirlerini öldürmeye başlamışlardı. Türkiye Rumların bizlere saldıracaklarını anlamıştı. Çünkü Makariosu devirmişlerdi. Nikos Samson idareyi ele almıştı. Türkiye Kıbrıs'a müdahale etti. Rumların kaçışını 100 yıl dahi geçse bile unutamayız. Ne zaman Türkiye Harekata başladı bütün halkı Sivi Savunma desteği ile mazgallara yerleştirmeye tabii tuttu. Bütün halk mazgallara gitmişti. Benim hanımım belden aşağıya felç durumunda idi. Ben mücahit olduğum için taburuma gitmiştim. Bir polis arkadaşımın hanımı benim evin yanından geçiyordu. Benim hanımımı dışarıda otururken gördü. Neden sen mazgallara gitmiyorsun diye sordu. Kocam mevziye gitti beni kim götürecektik diye hanımım cevap

vermişti. Ben seni götürürüm dedi ve hanımım gitmek istemedi. Kardeşimin hanımı benim kaldığım evlerden 200-300 m ileride kalıyordu. Annesi ile beraber hanımı kardeşimin evine götürdüler. O gece orda kaldılar ama kimse evde olmadığı için Rumların havan topları-silah seslerinden çok korkmuşlardı ve bunalıma girmişlerdi. Mazgala kaçış sırasında iki kadın evlerinden çıkıp mazgala doğru kaçıyorlardı. Hava topunun düşmesi ile her iki kadın da orada şehit düşmüşlerdi. Benim hanım yarı felç olmasına rağmen o kadar korkmuştu ki kendi evinde ölmeyi istiyordu. Annesi ile birlikte kendi evimize gitmişlerdi. Ben mevzide Rumlarla çatışıyordum. Daha sonra komutanlarımızdan Türk askerlerinin mevzilerimize doğru geldiklerini öğrendik. Daha sonra Türk ordusunu karşımızda görünce sevinçten havalara zıplıyor ve birbirimize sarılıyorduk.

ADNAN GÜLENAY

60 Gazi Mağusa

SAHIS İSMİ İNDEKSi

- A -

Adnan Gülenay	52 – 53
Ahmet Göçen	33
Ali Tahir	22
Ayşe Kamilol	17, 19
Azer Kande	6

- C -

Cemal Küçük	7
-------------	---

- E -

Efendi Alkoyun	41
Erbay Çomunoğlu	42

- F -

Feride Alkoyun	48, 50
----------------	--------

- G -

Gürcan Gülenay	37, 38
----------------	--------

- H -

Hasan Göçer	27
Hasan Kerim	29, 32
Havva Ali Kusetti	43, 45
Havva Boransu	15, 16
Hüseyin Ulusoy	8
Hüsnü Giritli	5

- İ -

İbrahim Oduncuoğlu	46, 47
İsmail Konuoğlu	26

- M -

Mehmet Ali Aksıy	21
Mehmet Cevdet	23
Mukaddes Boral	24

- N -

Nevres Erdoğan	39, 40
Numan Kanmaz	10, 13

- Ö -

Özlem Kaya	51
------------	----

- S -

Salih Kasapoğlu	4
Serap Sadık	35, 36

- Z -

Zekiye Gülenay	20
----------------	----

YER İSMİ İNDEKSİ

- A -

Akdoğan	27
Alsancak	32

- B -

Beylerbeyi	6
------------	---

- C -

Cihangir	36
----------	----

- G -

Gazi Mağusa	7, 23, 53
Gaziveren	47
Girne	8, 13, 20, 38
	41, 42, 45, 50
Gönyeli	3
Güzelyurt	5, 22

- K -

Küçük Kaymaklı	24
----------------	----

- L -

Lefkoşa	4, 19, 21, 26, 51
---------	-------------------

- Y -

Yenişehir	16, 40
-----------	--------